

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr
210-14

meddelad i Stockholm den 23 juni 2014

KLAGANDE

Försäkringskassan
103 51 Stockholm

MOTPART

AA

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Sundsvalls dom den 5 november 2013 i mål nr 1465-13, se bilaga (här borttagen)

SAKEN

Barnbidrag

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Med bifall till överklagandet upphäver Högsta förvaltningsdomstolen kammarrättens och förvaltningsrättens domar och fastställer Försäkringskassans beslut.

BAKGRUND

BB föddes den 11 mars 2011 i Indien av en surrogatmamma som, med det betraktelsesätt som gäller enligt svensk lagstiftning, då blev ensam vårdnadshavare för honom. AA är biologisk far till BB och har tagit hand om

Dok.Id 148439

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls torg 13

Telefon
08-561 676 00

E-post:
hogstaforvaltningsdomstolen@dom.se

Telefax
08-561 678 20

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-16:30

honom sedan födelsen. BB är bosatt i Sverige sedan april 2011. AA blev ensam vårdnadshavare för BB den 12 oktober 2011.

Försäkringskassan beslutade att betala ut barnbidrag från och med november 2011, dvs. månaden efter det att AA förordnats som rättslig vårdnadshavare för BB. Förvaltningsrätten och kammarrätten ansåg att AA var berättigad till barnbidrag redan från och med maj 2011 eftersom han hade haft den faktiska vårdnaden om BB sedan denne kom till Sverige i april samma år.

YRKANDEN M.M.

Försäkringskassan yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen upphäver förvaltningsrättens och kammarrättens domar och fastställer Försäkringskassans beslut. Försäkringskassan anför bl.a. följande. Det saknas rättsligt stöd i socialförsäkringsbalken för att bevilja barnbidrag innan det finns en rättslig vårdnadshavare. AA kan därför inte få barnbidrag före november 2011.

AA bestrider bifall till överklagandet och anför bl.a. följande. Han har gjort vad han kunnat för att så snart som möjligt få vårdnaden om BB, men rättsprocessen drog ut på tiden. Han och BB är försäkrade för barnbidrag sedan april 2011. Införandet av socialförsäkringsbalken har inte inneburit några förändringar i sak, varför äldre förarbetsuttalanden och avgöranden alltjämt är av intresse. BB bör ha samma rättigheter som andra barn i Sverige. Barnets bästa ska komma i främsta rummet enligt FN:s barnkonvention.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Rättslig reglering

Barnbidrag är en bosättningsbaserad förmån. Såväl barnet som bidragsmottagaren

ska som huvudregel vara försäkrade för att bidrag ska utges (5 kap. 9 §, 15 kap. 2 § och 16 kap. 2 § socialförsäkringsbalken).

I 16 kap. socialförsäkringsbalken finns bestämmelser om vem som får barnbidrag. Av 4–8 §§ framgår att det är den som har vårdnaden om ett barn. I 9–11 §§ finns bestämmelser om när särskilt förordnade vårdnadshavare och blivande adoptivföräldrar får barnbidrag. Om det finns synnerliga skäl gäller enligt i målet aktuell lydelse av 18 § att barnbidraget på begäran av socialnämnden får betalas ut till någon annan än nyss nämnda personer eller till nämnden. I 106 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken finns bestämmelser om vem som får barnbidrag när ett barn är placerat i familjehem eller i ett hem för vård eller boende inom socialtjänsten.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

När BB föddes kom han att stå under ensam vårdnad av en indisk kvinna, som inte var försäkrad för barnbidrag enligt socialförsäkringsbalken. BB bosatte sig i Sverige tillsammans med sin biologiska far AA i april 2011, varvid de uppfyllde det krav som ställs för att vara försäkrade för barnbidrag. Först i oktober samma år blev AA vårdnadshavare för BB.

Regleringen i socialförsäkringsbalken bygger på att det är den som är rättslig vårdnadshavare för ett barn som får barnbidrag. Vissa speciella situationer har lagstiftaren, som framgått, valt att reglera särskilt. Det saknas därför utrymme att låta det förhållandet att AA haft den faktiska vårdnaden om BB sedan födelsen ge rätt till barnbidrag. Före oktober 2011 fanns således inte någon person som uppfyllde förutsättningarna för att få barnbidrag för BB. Sådan rätt föreligger först

Mål nr
210-14

från och med november 2011 och Försäkringskassans överklagande ska därför bifallas.

I avgörandet har deltagit justitieråden Mats Melin, Nils Dexe, Margit Knutsson och Erik Nymansson.

Målet har föredragits av justitiesekreteraren Emma Holm.